

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-99-36-I

TUŽILAC MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA PROTIV RADOSLAVA BRĐANINA MOMIRA TALIĆA

IZMIJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ("Statut Međunarodnog suda"), optužuje:

RADOSLAVA BRĐANINA i MOMIRA TALIĆA

za **GENOCID, ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI, TEŠKE POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, i KRŠENJA RATNIH ZAKONA I OBIČAJA** kako slijedi:

OPŠTI PODACI

1. U novembru 1990. godine u Bosni i Hercegovini su održani demokratski izbori. Svaka od tri glavne stranke poistovećivala se sa po jednom od tri glavne populacijske grupe u Bosni i Hercegovini. Stranka demokratske akcije, SDA, u načelu je bila prepoznata kao nacionalna stranka Muslimana. Srpska demokratska stranka, SDS, smatrala se glavnom srpskom nacionalnom strankom. Hrvatska demokratska zajednica, HDZ, prvenstveno se smatrala hrvatskom nacionalnom strankom. Na republičkom nivou, najviše poslaničkih mjesta u republičkoj skupštini osvojio je SDA, zatim SDS, pa HDZ. Preostala mjesta u skupštini podijelile su ostale stranke, među kojima je bila i bivša komunistička stranka.

2. Do izbora 1990. godine već su postale očite poteškoće u zajednici republika unutar bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ). Rezultati izbora značili su da SDS, kako vrijeme bude odmicalo, neće imati dovoljno političke moći da političkim putem zadrži Republiku Bosnu i Hercegovinu u Jugoslaviji u kojoj dominiraju Srbi. Ubrzo nakon izbora SDS je određena područja u Bosni i Hercegovini počeo organizovati u formalne regionalne strukture, koncipirajući ih na osnovi "Zajednica opština" koje su

bile predviđene jugoslovenskim ustavnim uređenjem iz 1974. godine. U aprilu i maju 1991. godine formirana je Zajednica opština Bosanske Krajine sa sjedištem u Banjoj Luci. Mada je formirana na prividno ekonomskim osnovama, njen politički program je bio u suprotnosti sa ustavnim poretkom iz 1974. godine.

3. U ljeto 1991. godine, nakon što su Slovenija i Hrvatska proglasile nezavisnost od Jugoslavije, izbio je rat. Jugoslovenska narodna armija (JNA) veoma se brzo povukla iz Slovenije, omogućujući tako Sloveniji da se otcijepi od Jugoslavije. U Hrvatskoj su se, međutim, žestoke borbe nastavile tokom cijelog ljeta i u jesen 1991. godine. Srpske snage angažovale su sva sredstva u ratnim dejstvima protiv oružanih snaga Hrvatske, pružajući podršku stvaranju zasebnog srpskog entiteta, koji se kasnije proglasio Republikom Srpskom Krajinom. Te snage su obuhvatale jedinice pod kontrolom 5. korpusa JNA sastavljene od vojnih, paravojnih i policijskih jedinica.

4. Za rat u Hrvatskoj, JNA je slala pozive za mobilizaciju muškarcima u Bosni i Hercegovini. Vlada Bosne i Hercegovine usprotivila se tim pozivima i objavila uputstvo da se ljudi ne moraju odazvati na poziv za mobilizaciju. Posljedica toga je bila da se pozivu odazivalo veoma malo bosanskih Muslimana i Hrvata. Za razliku od njih, bosanski Srbi su se odazivali u velikom broju, na šta su ih pozivali SDS i ostale srpske nacionalističke stranke.

5. Kako je rat odmicao i kako je postajalo sve vjerovatnije da će i Bosna i Hercegovina proglasiti nezavisnost, SDS je ozbiljno prionuo na stvaranje zasebnog srpskog entiteta u Bosni i Hercegovini. U septembru 1991. godine razne zajednice opština transformirale su se u srpske autonomne oblasti, a među njima i Zajednica opština Bosanska Krajina koja se otprilike 16. septembra 1991. godine transformirala u Autonomnu regiju Krajina ("ARK"). ARK će obuhvatati (između ostalih) i sljedeće opštine: Banju Luku, Prijedor, Sanski Most, Ključ, Kotor Varoš, Bosansku Dubicu, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Prnjavor, Bosansku Krupu, Bosansku Gradišku, Teslić, Šipovo, Skender Vakuf i Čelinac.

6. Dana 24. oktobra 1991. godine konstituisana je odvojena Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, u kojoj je dominirao SDS. Dana 9. januara 1992. ta skupština je usvojila deklaraciju o proglašenju Republike srpskog naroda Bosne i Hercegovine. Proglašeno je da teritorija te republike obuhvata "područja srpskih autonomnih regija i oblasti i drugih srpskih etničkih cjelina u Bosni i Hercegovini, uključujući i područja na kojima je srpski narod ostao u manjini zbog genocida koji je nad njim izvršen u Drugom svjetskom ratu", i da čini dio savezne jugoslovenske države. Dana 12. avgusta 1992. naziv republike bosanskih Srba promijenjen je u naziv "Republika Srpska".

7. Rukovodstvo SDS-a je glavni problem u stvaranju i uspostavljanju kontrole nad odabranim srpskim teritorijem vidjelo u značajnom broju bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koji su takođe živjeli na područjima na koja su oni polagali pravo. Zbog toga je trajno uklanjanje ili "etničko čišćenje" gotovo cjelokupne populacije bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana postalo značajan aspekt plana stvaranja nove srpske teritorije.

8. U tom cilju, vlasti bosanskih Srba, uključujući i **Radoslava BRĐANINA i Momira TALIĆA** pokrenule su i sprovele niz postupaka koji su obuhvatali: stvaranje nepodnošljivih uslova (uključujući pritisak i taktiku terora, koja je podrazumijevala i pogubljenja po kratkom postupku) sa ciljem da se ne-Srbi podstaknu na iseljavanje iz tog područja; deportaciju i protjerivanje onih koji nisu bili spremni da odu; i likvidaciju onih ne-Srba koji su ostali, a nisu se uklapali u koncepciju srpske države. **Radoslav BRĐANIN** je izjavio da je prihvatljiv postotak ne-Srba u srpskoj državi 2%.

9. Prema popisu iz 1991. godine, na području Bosanske Krajine ukupno je živjelo 1,191,709 stanovnika od kojih su 567,293 bili Srbi, 439,935 bosanski Muslimani, a 103,111 Hrvati. Međutim, Muslimani i Hrvati su činili većinu samo u opštinama Sanski Most, Prijedor, Kotor Varoš i Bosanska Krupa.

10. Vođe srpskih nacionalista (uključujući i SDS) na području ARK-a počeli su 1991. godine da zagovaraju i šire propagandu koja je bosanske Muslimane i bosanske Hrvate predstavljala kao fanatike koji namjeravaju da počine genocid nad srpskim narodom kako bi ostvarili prevlast u Bosni i Hercegovini. Cilj te propagande bio je da se kod srpskog naroda izgradi podrška programu SDS-a i da se među Srbima stvori spremnost da čine zločine nad svojim komšijama pod parolom odbrane srpskog naroda.

11. Nakon uspostavljanja prekida vatre u Hrvatskoj, kao reakcija na pritisak međunarodne zajednice i uspostavljanje zona pod nadzorom UNPROFOR-a, snage pod kontrolom JNA počele su se iz Hrvatske premještati u Bosnu i Hercegovinu. U sklopu tih premještanja jedinice 5. korpusa vraćene su i razmještene u ARK-u u oblastima pretežno naseljenim bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, ili u njihovoj blizini. Te su jedinice raspoređene na ključne položaje, što je uključivalo i postavljanje artiljerije na uzvisine oko područja gdje su živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati, kao što je bio Kozarac.

12. Krajem 1991. godine, rukovodstvo SDS-a počelo je sa pripremama za fizičko preuzimanje vlasti u onim opštinama Bosne i Hercegovine koje nisu bile pod izrazitom kontrolom Srba, a nakon toga i sa pripremama za ostvarivanje generalnog plana etničkog čišćenja područja koja su smatrali srpskim. Preuzimanje vlasti vršeno je prema uputstvima rukovodstva SDS-a putem kriznih štabova koji su stvoreni sa tom namjerom.

13. Krizni štabovi su bili formirani po uzoru na slična tijela koja su postojala u sistemu odbrane SFRJ, a bila su zamišljena da preuzmu funkcije opštinskih odnosno republičkih organa vlasti, u vrijeme rata ili vanrednog stanja kada Skupština, inače najviši organ vlasti, ne može da funkcioniše. Krizni štabovi su trebali prestati sa radom u trenutku kada odgovarajuća skupština bude u mogućnosti da ponovo preuzme svoju ulogu. Od trenutka kada se krizni štabovi aktiviraju, oni raspolažu svim izvršnim ovlaštenjima i ovlaštenjima da donose propise i djeluju kao kolektivna tijela u čijem radu učestvuju predstavnici bitnih segmenata države i društva.

14. Krizni štabovi su formirani na regionalnom i opštinskom nivou vlasti kao tijela odgovorna za koordinaciju i sprovođenje glavnine operativne faze plana, kao tijela koja

preuzimaju ovlaštenja upravljanja regijama i opštinama. U maju 1992. godine, Krizni štab Autonomne regije Krajina javno se proglasio najvišim organom vlasti na nivou regije. Bilo je obavezno izvršavanje njegovih uputstava i naređenja. Krizni štab ARK-a takođe je proglasio opštinske krizne štabove za najviše organe vlasti u opštini, podređene regionalnom Kriznom štabu. Uz to, Krizni štab je između ostalog preuzeo kontrolu nad medijima i nastavio propagandnu kampanju protiv ne-Srba, kao ključno sredstvo u sprovođenju gore spomenutog plana.

15. Po naređenju Radovana Karadžića, 31. maja i 10. juna 1992. godine krizni štabovi su preimenovani u ratna predsjedništva, a kasnije ratna povjereništa u opštinama. Ratna predsjedništva/ratna povjereništa u suštini su zadržala istu strukturu i ista ovlaštenja koja su imali krizni štabovi, i za njih se u javnosti i dalje upotrebljavao naziv "krizni štab" (u daljnjem tekstu, izraz "krizni štab" odnosiće se i na ratna predsjedništva, odnosno ratna povjereništa).

16. Od aprila do decembra 1992. godine, snage pod kontrolom vlasti bosanskih Srba zauzele su one opštine za koje se smatralo da predstavljaju prijetnju ostvarenju generalnog plana za stvaranje srpske države u Bosni i Hercegovini. U preuzimanju vlasti učestvovala su snage (u daljnjem tekstu "srpske snage") koje su se sastojale od vojnih, paravojnih, policijskih i jedinica Teritorijalne odbrane (TO). Preuzimanje vlasti pokrenulo je niz događaja koje su organizovale i vodile srpske vlasti, uključujući i krizne štabove na opštinskom i regionalnom nivou, zbog kojih će do kraja 1992. godine stotine bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata izgubiti život, dok će hiljade pod prisilom otići iz tih krajeva.

OPTUŽENI

17. **Radoslav BRĐANIN** je rođen 9. februara 1948. godine u selu Popovac, opština Čelinac, Bosna i Hercegovina. Po zanimanju je inženjer građevinarstva i do 1990. godine radio je u građevinskoj industriji. Godine 1990. kao poslanik SDS-a Čelinac izabran je u Vijeće opština u Skupštini Bosne i Hercegovine. Dana 25. aprila 1991. godine izabran je za prvog potpredsjednika Skupštine Zajednice opština Bosanska Krajina. U oktobru 1991. godine postao je poslanik u Skupštini srpskog naroda Bosne i Hercegovine, a zatim je 5. maja 1992. imenovan za predsjednika Kriznog štaba ARK-a. Dana 15. septembra 1992. godine imenovan je za ministra za građevinarstvo, saobraćaj i komunalne djelatnosti i vršioca dužnosti potpredsjednika Vlade Republike Srpske.

18. **Momir TALIĆ** je rođen 15. jula 1942. godine u Piskavici. Dana 25. jula 1961. godine stupio je u JNA. Tokom cijele 1991. godine i do 19. marta 1992. godine, bio je na dužnosti načelnika štaba/zamjenika komandanta 5. korpusa JNA stacioniranog u Banjoj Luci. Dana 19. marta 1992. godine preuzeo je komandu nad 5. korpusom i na toj dužnosti ostao i kad je 19. maja 1992. godine 5. korpus preimenovan u 1. krajiški korpus. Unaprijeđen je u čin general-pukovnika 27. juna 1997. godine. Na dužnosti komandanta korpusa ostao je sve dok nije postavljen na dužnost načelnika Generalštaba Vojske

Republike Srpske (VRS), što je najviši položaj u VRS-u. Bio je član Kriznog štaba ARK-a.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST I NADREĐENOST

19. **Radoslav BRĐANIN**, kao ugledan član SDS-a i potpredsjednik Skupštine ARK-a, imao je vodeću ulogu u uspostavljanju struktura pomoću kojih će srpske vlasti preuzeti vlast u banjalučkoj regiji. Kao predsjednik Kriznog štaba ARK-a bio je na najvažnijem položaju izvršne vlasti u ARK-u. Između ostalog bio je odgovoran za rukovođenje radom Kriznog štaba, izvršavanje i koordinaciju odluka i zaključaka Kriznog štaba, izvještavanje o njegovom djelovanju i potpisivanje njegovih odluka i naređenja. On je takođe sazivao i predsjedavao sjednicama Kriznog štaba, te kontrolirao njihov dnevni red. Pored toga, odigrao je značajnu ulogu u širenju propagande koja je bila element od suštinskog značaja za uspjeh plana stvaranja srpske države.

20. Kao komandant 5. korpusa/1. krajiškog korpusa **Momir TALIĆ** je imao ovlašćenja da rukovodi i kontroliše dejstva svih snaga u sastavu 5. korpusa/1. krajiškog korpusa ili u zoni pod njegovom kontrolom. Kao komandant 5. korpusa/1. krajiškog korpusa on je morao odobriti svaki plan vojnog angažovanja i svaki plan napada prije nego što se bilo koje snage uvedu u borbene ili druge operacije. Snage pod komandom **Momira TALIĆA** učestvovala su u aktivnostima koje su predmet navoda kojima se tereti u daljnjem tekstu. Sve jedinice pod njegovom komandom morale su podnositi izvještaje o svojim aktivnostima. Svaka značajna aktivnost ili akcija koju su preduzimale snage pod komandom ili kontrolom 5. korpusa/ 1. krajiškog korpusa zahtijevala je prethodno odobrenje ili saglasnost komandanta.

21. Kao komandant 5. korpusa/ 1. krajiškog korpusa **Momir TALIĆ** je imao i ovlašćenja da kazni ili pokrene disciplinski postupak protiv pripadnika snaga pod njegovom komandom ili u zoni pod njegovom kontrolom u slučaju da su počinili bilo kakvo krivično djelo. Uz to, u vezi sa napadima na područja u kojima su živjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati u opštinama kao što su Prijedor i Sanski Most, **Momir TALIĆ** je imao moć da rukovodi i kontroliše dejstva snaga TO-a, policijskih i paravojnih snaga koje su učestvovala u tim napadima i operacijama koje su uslijedile.

22. Vlasti bosanskih Srba, uključujući i Krizni štab ARK-a u periodu koji se razmatra, imale su ovlašćenja i kontrolu nad: napadima na nesrpska sela i područja u ARK-u, uništavanjem sela i vjerskih objekata, oduzimanjem slobode i zatočenjem bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, formiranjem i radom zatočeničkih logora, ubijanjem i fizičkim maltretiranjem bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, i deportacijom ili prisilnim preseljenjem bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz oblasti koja je nazvana ARK. Vlasti bosanskih Srba, uključujući u periodu koji se razmatra i Krizni štab ARK-a, takođe su imale moć da regionalnom CSB-u i javnom tužiocu nalože da preduzmu istragu, uhapsu i krivično gone svakog za koga je postojala sumnja da je počinio krivično djelo na području ARK-a, u logorima ili van njih.

23. **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, kao članovi Kriznog štaba ARK-a, učestvovali su pojedinačno ili zajednički u operacijama u vezi sa vođenjem neprijateljstava i uništavanjem zajednica bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u području ARK-a. Članovi su zatim pojedinačno izvršavali svoja posebna zaduženja za koja su bili obavezani prema planu, svaki u skladu sa svojom funkcijom. Za sve vrijeme svog postojanja, Krizni štab je djelovao kao kolektivno tijelo koje je koordiniralo i sprovodilo opšti plan preuzimanja kontrole i "etničkog čišćenja" područja ARK-a. Nakon raspuštanja Kriznog štaba ARK-a, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** nastavili su sa sprovođenjem plana, svaki u skladu sa svojom funkcijom u strukturama vlasti bosanskih Srba.

OPŠTE POSTAVKE

24. Za sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Republici Bosni i Hercegovini na teritoriji bivše Jugoslavije postojalo je stanje oružanog sukoba i djelomične okupacije. Svi postupci ili propusti koji se u ovoj optužnici navode kao teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949, priznate članom 2 Statuta Međunarodnog suda, učinjeni su za vrijeme tog oružanog sukoba i djelomične okupacije.

25. Obojica optuženih individualno su odgovorni za zločine za koje ih tereti ova optužnica, u skladu sa članom 7(1) Statuta Međunarodnog suda. Pojedinačna krivična odgovornost uključuje činjenje, planiranje, podsticanje, naređivanje ili pomaganje u planiranju, pripremanju i izvršavanju svakog od zločina navedenih u članovima 2, 3, 4 i 5 Statuta Međunarodnog suda.

26. Obojica optuženih, za vrijeme dok su bili na položaju u vlasti kako je opisano u prethodnim paragrafima, takođe su krivično odgovorni i za djela koja su počinili njihovi potčinjeni, prema članu 7(3) Statuta Međunarodnog suda, koji govori o odgovornosti nadređenog za djela koja je počinio njegov potčinjeni ako je nadređeni znao ili je bilo razloga da zna da će njegov potčinjeni počiniti takva djela ili da ih je počinio, a on nije preduzeo potrebne ili razumne mjere da bi takva djela spriječio ili da bi kaznio njihovog počiniooca.

27. U vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, obojica optuženih bili su obavezni da se pridržavaju zakona i običaja koji regulišu vođenje oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. godine.

28. U svakom od paragrafa u kojima ova optužnica tereti za genocid ili saučesništvo u genocidu, zločine koji su priznati članom 4 Statuta Međunarodnog suda, navedena djela ili propusti počinjeni su sa namjerom da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati unište, u cijelosti ili djelomično, kao nacionalne, etničke, rasne ili vjerske grupe kao takve.

29. U svakom od paragrafa u kojima ova optužnica tereti za zločine protiv čovječnosti, zločine koji su priznati članom 5 Statuta Međunarodnog suda, navedena djela ili propusti

bili su dio rasprostranjenog ili sistematskog napada uperenog protiv civilnog stanovništva.

OPTUŽBE

TAČKE 1 i 2 (Genocid, Saučesništvo u genocidu)

30. Povezujući ih sa tačkama 1 i 2 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njihov sadržaj paragrafe 1-29.

31. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju kampanje koja je imala za cilj uništenje, u cijelosti ili djelimično, bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata kao nacionalnih, etničkih, rasnih ili vjerskih grupa kao takvih, u oblasti koja je nazvana ARK, uključujući, između ostalih, i opštine Prijedor, Kotor Varoš, Sanski Most, Ključ i Banja Luka.

32. Izvršenje gore navedene kampanje uključivalo je, između ostalog, i:

(1) ubijanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata do kojeg je došlo:

(a) za vrijeme i nakon napada bosanskih Srba i srpskih vojnih snaga, koje su uključivale i jedinice 5. korpusa / 1. krajiškog korpusa, jedinice TO-a, paravojne i policijske jedinice na sela i nesrpske krajeve;

(b) u logorima i drugim zatočeničkim objektima; i,

(c) u toku deportacije ili prisilnog preseljenja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

(2) nanošenje teških tjelesnih i duševnih povreda bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima tokom njihovog boravka u logorima, drugim zatočeničkim objektima, kao i za vrijeme njihovog ispitivanja u policijskim stanicama i vojnim kasarnama gdje su zatočenici bili stalno izloženi ili prisiljeni da budu svjedoci neljudskih postupaka uključujući ubistvo, silovanje, seksualno zlostavljanje, mučenje i batiranje.

(3) pritvaranje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u uslovima sračunatim da dovedu do fizičkog uništenja dijela tih grupa; i to putem batiranja ili drugih vidova fizičkog maltretiranja kako je gore opisano, obroka nedovoljnih za preživljavanje, zagađene vode, nedovoljne ili nepostojeće medicinske njege, nehigijenskih uslova i pomanjkanja prostora.

33. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da srpske snage pod njihovom

kontrolom vrše gore opisana djela u namjeri da unište bosanske Muslimane i bosanske Hrvate, u cijelosti ili djelimično, kao nacionalne, etničke, rasne ili vjerske grupe, kao takve, ili da su to učinili, a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u tim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 1: GENOCID, kažnjiv po članu 4(3)(a), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda;
I/ILI

Tačka 2: SAUČESNIŠTVO U GENOCIDU, kažnjivo po članu 4(3)(e), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda;

TAČKA 3 (Progoni)

34. Povezujući ih sa tačkom 3 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njen sadržaj paragrafe 1-29.

35. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, izvršili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju progona na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama bosanskog muslimanskog i hrvatskog stanovništva u oblasti koja je nazvana ARK, uključujući, između ostalih, i opštine Prijedor, Kotor Varoš, Sanski Most, Ključ i Banja Luka.

36. Gore navedeno planiranje, priprema ili izvršenje progona uključivalo je, između ostalog, i:

(1) ubijanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u toku i nakon napada na sela i nesrpske krajeve, u logorima ili drugim zatočeničkim objektima;

(2) mučenje, fizičko nasilje, silovanje i seksualno zlostavljanje, stalno ponižavanje i degradiranje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata;

(3) bezobzirno uništavanje sela i krajeva bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, uključujući uništavanje vjerskih i kulturnih objekata i pljačkanje stambenih i privrednih objekata;

(4) deportaciju ili prisilno preseljenje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz krajeva Bosne i Hercegovine koji su bili proglašeni dijelom Srpske Republike Bosne i Hercegovine; i,

(5) uskraćivanje osnovnih prava bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, uključujući i pravo na zaposlenje, slobodu kretanja, pravo na propisni sudski postupak ili pravo na adekvatnu medicinsku njegu.

37. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su, ili je bilo razloga da znaju, da srpske snage pod njihovom kontrolom vrše gore opisana djela, a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 3: progone, što predstavlja **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(h), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 4 i 5 **(Istrebljenje; Hotimično lišavanje života)**

38. Povezujući ih sa tačkama 4 i 5 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njihov sadržaj paragrafe 1-29.

39. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, izvršili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju kampanje čiji je cilj bio istrebljenje bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva u oblasti koja je nazvana ARK, uključujući, između ostalih, i opštine Prijedor, Kotor Varoš, Sanski Most, Ključ i Banja Luka.

40. U okviru gore navedene kampanje, srpske snage su lišile života znatan broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, u toku ili nakon napada na sela, u logorima i drugim zatočeničkim objektima i tokom deportacija ili prisilnih preseljenja.

41. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su, ili je bilo razloga da znaju, da srpske snage pod njihovom kontrolom vrše gore opisana djela a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 4: istrebljenje, što predstavlja **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 5: hotimično lišavanje života, što predstavlja **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, kažnjivu po članu 2(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 6 i 7 (Mučenje)

42. Povezujući ih sa tačkama 6 i 7 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njihov sadržaj paragrafe 1-29.

43. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, izvršili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju kampanje terora koja je imala za cilj protjerivanje bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva iz oblasti koja je nazvana ARK, uključujući, između ostalih, i opštine Prijedor, Kotor Varoš, Sanski Most, Ključ i Banja Luka.

44. Izvršenje gore navedene kampanje uključivalo je namjerno nanošenje teškog bola ili patnji bosanskim Muslimanima ili bosanskim Hrvatima neljudskim postupanjem, uključujući i seksualno zlostavljanje, silovanje, brutalno batinanje i druge oblike teškog maltretiranja u logorima, policijskim stanicama, vojnim kasarnama i drugi zatočeničkim objektima, kao i tokom preseljenja lica i deportacija. Stražari i druga lica u logoru, uključujući i pripadnike srpskih snaga, koristili su najrazličitija oružja prilikom tih batinjanja.

45. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da srpske snage pod njihovom kontrolom vrše gore opisana djela, a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 6: mučenje, što predstavlja **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv po članu 5(f), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 7: mučenje, što predstavlja **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, kažnjivu po članu 2(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 8 i 9 (Deportacija)

46. Povezujući ih sa tačkama 8 i 9 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njihov sadržaj paragrafe 1-29.

47. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, izvršili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju kampanje čiji je cilj bio uklanjanje bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva iz oblasti koja je nazvana ARK, uključujući, između ostalih, i opštine Prijedor, Kotor Varoš, Sanski Most, Ključ i Banja Luka.

48. Izvršenje gore navedene kampanje uključivalo je deportaciju ili prisilno preseljenje bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva iz krajeva Bosne i Hercegovine koji su proglašeni za dio Srpske Republike Bosne i Hercegovine u krajeve pod kontrolom legitimnih vlasti Bosne i Hercegovine i u Hrvatsku. U mnogim slučajevima, ne-Srbi su najprije morali potpisati dokumente u kojima je stajalo da svoju imovinu prepuštaju republici bosanskih Srba, kako bi uopće smjeli otići ili da bi bili pušteni na slobodu iz zatočeničkih objekata.

49. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da srpske snage pod njihovom kontrolom vrše gore opisana djela, a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 8: deportaciju, što predstavlja **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 9: nečovječna djela (prisilno preseljenje), što predstavlja **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv prema članu 5(i), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 10 DO 12

**(Protivpravno i bezobzirno razaranje i prisvajanje imovine u velikim razmjerama;
Bezobzirno razaranje ili pustošenje sela i vjerskih objekata)**

50. Povezujući ih sa tačkama 10 do 12 optužnice, tužilac ponovo navodi i uvrštava u njihov sadržaj paragrafe 1-29.

51. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN**, **Momir TALIĆ** i drugi, pojedinačno i zajedno planirali su, podsticali, naređivali, izvršili ili na drugi način pomagali u planiranju, pripremi ili izvršenju:

(1) neopravdanog bezobzirnog razaranja ili pustošenja sela i krajeva bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u oblasti koja je nazvana ARK;

(2) razaranje ili hotimično oštećivanje vjerskih objekata bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u oblasti koja je nazvana ARK.

52. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIC** znali su, ili je bilo razloga da znaju, da srpske snage pod njihovom kontrolom vrše gore opisana djela a oni nisu preduzeli potrebne ili razumne mjere kako bi spriječili takva djela ili kaznili njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIC** počinili su:

Tačka 10: Protivpravno i bezobzirno razaranje i prisvajanje imovine u velikim razmjerama, koje nije opravdano vojnim potrebama, što predstavlja **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, kažnjivu po članu 2(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 11: Bezobzirno razaranje gradova, mjesta i sela, ili pustošenje koje nije opravdano vojnim potrebama, što predstavlja **KRŠENJE RATNIH ZAKONA ILI OBIČAJA**, kažnjivo po članu 3(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 12: Razaranje ili hotimično oštećivanje vjerskih objekata, što predstavlja **KRŠENJE RATNIH ZAKONA ILI OBIČAJA**, kažnjivo po članu 3(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

/potpis na originalu/
Carla Del Ponte
Tužilac

Dana 16. decembra 1999.
U Hagu, Holandija